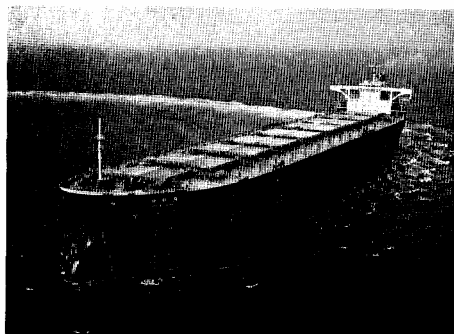

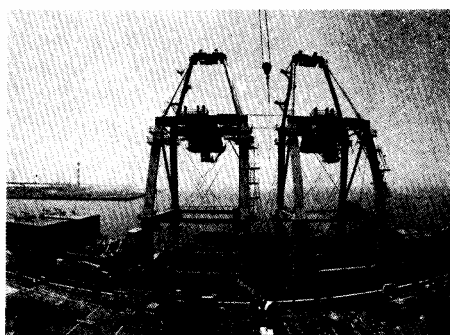
دکتر ایرج رستگار

عضو هیئت مدیره شرکت سهامی دارویی کشور

واردات دارو،

مشکلات و راه حل‌ها

لحاظ کنترل‌های ویژه‌ای که تحت قوانین مربوطه و با نظارت سازمان‌های ذیربط اعمال می‌شود از ثبات نسبی قیمت برخوردار بوده و هنوز هم عمدتاً با قیمت مصرف‌کننده واقعی که معمولاً روی جعبه دارو چاپ و درج گردیده به فروش می‌رسد. البته پایین بودن قیمت دارو را شاید بتوان یکی از عوامل اصلی مصرف بی‌رویه و بالای دارو که هر ساله منجر به هدر رفتن بخشی از سرمایه کشور گردیده و در مواردی با توجه به اختلاف قیمت دارو در ایران و کشورهای همجوار، قاچاق اینگونه اقلام را به دنبال دارد دانست که لازم است با تجدیدنظر مجدد در قیمت‌های کنونی در حد لزوم، علیرغم آنچه که تاکنون صورت گرفته باز هم در

بدون شک در طول سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، در میان کالاهای مختلف، دارو صرف‌نظر از کمبودهای مقطعی و مشکلاتی که از این ناحیه کم و بیش متوجه بیماران نموده، در مقایسه با سایر اقلام به ویژه کالاهای ضروری، شاید تنها کالایی است که کمتر دچار نوسان و چندگانگی قیمت بوده است، یعنی در شرایطی که سایر کالاها حتی کالاهای کوپنی باوجود نرخ‌گذاری از سوی مراجع مسئول، با نرخ‌های متفاوت که بتدریج رسمیت نیز یافته به بازار عرضه شده‌اند، اقلام دارویی سوای آن تعداد که به صورت غیرقانونی و در اماکن خاص یافت می‌شود به

شهریور ۷۳. شماره ۸. سال پنجم. رازی ۲۵

□ امروزه اکثر سازندگان خارجی دارو و مواد اولیه زمانی تولید را در دستور کار خویش قرار می‌دهند که تأییدیه بانک مرکزی را دریافت نموده باشند که حداقل سه تا چهار ماه به طول می‌انجامد.

جهت کنترل بیشتر مصرف اقدام نمود. البته این امر در صورتی با آرامش خاطر توأم خواهد بود که قبلاً تمهیدات لازم به منظور جبران فشار ناشی از این افزایش بر اقشار نیازمند و کم درآمد بکارگرفته شود تا موجب به خطر افتادن سلامت و بهداشت جامعه در اثر عدم توانایی تهیه نیازهای دارویی آنها نشود. از سوی دیگر در حالی که سیاست اقتصادی کشور در حال حاضر در جهت آزادسازی هرچه بیشتر، یکنواخت نمودن قیمت‌ها و حذف تدریجی سوبسیدها بخصوص پس از تک نرخی شدن ارز پیش می‌رود نمی‌توان انتظار داشت که نرخ دارو علیرغم اصلاحات بعمل آمده ظرف سال‌های اخیر که عمدتاً در قالب ترمیم و تبدیل قیمت‌ها به لحاظ افزایش قیمت مواد اولیه، مواد جانبی و سایر هزینه‌های متفرقه بوده تا تبدیل نرخ ارز، با استفاده از سوبسید دولتی همچنان حدباقی بماند و با توجه به روند موجود، ممکن است در آینده شاهد افزایش تعداد قابل توجهی از داروها علاوه بر اقلامی که تا امروز مشمول این افزایش قیمت بوده‌اند به لحاظ قطع سوبسید و استفاده از ارز شناور باشیم. با این حال از آنجا که تمامی اقشار جامعه از امکانات بیمه و خدمات درمانی برخوردار نیستند و بایستی هزینه داروهای مورد نیاز خویش را

شخصاً پرداخت نمایند بهتر آن است که جهت کاهش فشار ناشی از افزایش قیمت‌ها بر طبقات کم‌درآمد و متوسط جامعه، داروهایی که در درمان پاره‌ای بیماری‌ها مصرف متوالی و دائمی برای بیمار دارد حتی‌المقدور همچنان با استفاده از سوبسید دولتی تهیه و در اختیار قرار گیرد.

همچنین با در نظر گرفتن بودجه تخصیص یافته جهت تهیه و تأمین دارو توسط دولت که مسلماً تکافوی کل نیاز دارویی کشور را نخواهد نمود، به ناچار بایستی بخشی از داروهای مورد نیاز را با استفاده از ارز شناور تهیه گردد. همانگونه که در سال گذشته نیز به واسطه محدودیت‌های ارزی موجود و عدم امکان تهیه کلیه داروهای وارداتی با سهمیه ارزی تعیین شده که در مواردی منجر به ایجاد کمبودهای شدید و استیصال بیماران در دستیابی به این اقلام گردیده بود، پس از هماهنگی‌های لازم، تصمیم براین شد که به منظور کاهش نسبی مشکل بیماران، تعدادی از این داروها که مصارف خاص و محدودتری داشتند از قبیل داروهای بیمارستانی، و یا اینکه قیمت اصلی آنها نسبت به بقیه پایین‌تر بود با استفاده از ارز شناور تهیه و وارد گردد، که در نتیجه تا حد زیادی در برطرف نمودن نیاز بیماران مؤثر واقع گردید و به منظور امکان استمرار ورود این اقلام و نیز جلوگیری از دوگانگی قیمت مصرف‌کننده

□ آنچه که در حال حاضر تدارک به موقع داروها اعم از وارداتی و یا تولید داخل را با مشکل مواجه نموده عدم پرداخت مبالغ اعتبارات قبلی کمپانی‌های داروسازی خارجی است.

و سوء استفاده‌های احتمالی ناشی از آن، قرار بر این است که کماکان با ارز شناور وارد و توزیع گردد.

البته شایان ذکر است که در صورت ورود داروهای ساخته شده با ارز شناور، قیمت مصرف‌کننده این داروها که تعدادی از آنها هم اینک نیز علیرغم برخورداری از سوبسید دولتی مبالغه‌گزافی را نشان می‌دهد، افزایشی معادل ۲۰ تا ۲۵ برابر را به دنبال خواهد داشت که به این ترتیب تهیه آنها از عهده تعداد کثیری از مردم خارج خواهد بود که ناگزیرند در صورت عدم برخورداری از تمکن مالی یا امکانات

□ واردات دارو نیاز به شناخت،

تجربه و تخصص کافی و لازم دارد

که قطعاً از عهده اهل فن ساخته

خواهد بود.

بیمه از ادامه درمان چشم‌پوشی نمایند که طبعاً حیات آنها در معرض تهدید قرار خواهد گرفت، لکن در صورتی که داروهای تولید داخل که عمدتاً تنها مواد اولیه و بعضاً مواد جانبی آنها از خارج وارد می‌شود مشمول حذف سوبسید دولتی قرار گیرند به واسطه ثابت ماندن نسبی سایر هزینه‌های تولید که بیشتر تابع نوسانات داخلی هستند افزایشی در حد دو تا سه برابر قیمت‌های فعلی را دربرخواهد داشت که قطعاً قابل تحمل‌تر خواهد بود. بنابراین در صورتی که در آینده برحسب ضرورت یا پیروی از سیاست‌های تعدیل اقتصادی، تصمیم بر کاهش سوبسید داروهای مصرفی کشور باشد بهتر این است که این کاهش بیشتر شامل داروهای تولید داخل گردد و در عین حال همانگونه که قبلاً نیز بیان گردید بهر نحو ممکن با ریز پوشش قرار دادن اقشار مردم چه از طریق بیمه‌های درمانی و یا

انجمن‌های تخصصی به منظور حمایت مالی از بیماران، فشارهای ناشی از آن به حداقل ممکن کاهش یابد.

آنچه که در حال حاضر تدارک به موقع داروهای اعم از وارداتی و یا تولید داخل را با مشکل مواجه نموده عدم پرداخت مبالغ اعتبارات قبلی کمپانی‌های داروسازی خارجی است که باعث گردیده کمپانی‌های مذکور غالباً از ارسال اقلام اعتبارات جدید تا دریافت پرداخت‌های معوقه قبلی خودداری نمایند. این وضعیت که از اوائل سال ۷۲ به واسطه محدودیت‌های ارزی و عدم توانایی بانک مرکزی در پرداخت به موقع مبالغ ارزی در سررسیدهای اعتبارات مربوطه خود را تحمیل نمود، شرایط نامطلوبی را پدید آورده به گونه‌ای که کمپانی‌های فروشنده به لحاظ عدم اطمینان از دریافت به موقع مطالبات خود، علاقه چندانی به ادامه روابط بازرگانی با شرکت‌های ایرانی نشان نداده و در صورت قبول هم شرایط خاصی را قائل می‌شوند که در مواردی با قوانین بانکی کشور مغایر می‌باشد. از جمله تعداد قابل ملاحظه‌ای از کمپانی‌ها تنها اعتبار

تایید شده را قبول می‌نمایند. منظور از اعتبار تایید شده که در واقع به معنی تعهد پرداخت مبلغ کالا در سررسید اعتبار می‌باشد، تایید آن اعتبار توسط بانک دیگری غیر از بانک گشایش کننده می‌باشد و از آنجا که اعتبارات بانکی در ایران معمولاً از طریق بانک‌های تجاری موجود غیر از بانک مرکزی گشایش می‌یابد که در شرایط کمبود و تنگناهای ارزی، زمینه‌ای برای پرداخت به موقع آنها وجود ندارد لذا با توجه به تجربه‌های یکی دوساله اخیر، فروشندگان خارجی به منظور اطمینان از دریافت به موقع مبلغ اعتبار، خواهان تایید اعتبار توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی هستند که این امر به لحاظ لزوم تشریفات اداری خاص و در نوبت قرار گرفتن جهت تایید که طبیعتاً در صورت تامین منابع ارزی کافی، عملی و امکان پذیر خواهد بود موجب تأخیر در انجام سفارش و مآلاً و ارسال کالا از سوی فروشنده خواهد گردید، خاصه آنکه اکثر سازندگان زمانی تولید دارو را در دستور کار خویش قرار می‌دهند که تاییدیه بانک مرکزی را دریافت نموده باشند که حداقل سه تا چهار ماه به طول انجامد. ناگفته نماند که تعدادی از کمپانی‌های خارجی تاییدیه بانک مرکزی را هم قبول نداشته و بر تایید اعتبار توسط یک بانک اروپایی اصرار دارند یا اینکه گشایش اعتبار توسط خود بانک مرکزی مورد قبول آنهاست که به واسطه مغایرت با مقررات موجود نهایتاً حاصلی جز صرف نظر نمودن خرید از کمپانی مربوطه دربر ندارد.

یادآور می‌گردد در گذشته یعنی تا قبل از بروز مشکلات مربوطه به تأخیر در پرداخت‌ها، به لحاظ وجهه و اعتبار فوق‌العاده بانک مرکزی که از تعهد در پرداخت به موقع کلیه اعتبارات اسنادی در سررسیدهای تعیین شده بدست آمده بود، هیچگونه

تقاضایی در این زمینه صورت نمی‌گرفت و اصولاً اعتبار تایید نشده جزء شرایط ثابت و لایتغیر اعتبارات بانک‌های تجاری کشور به حساب آمده و مورد پذیرش کلیه طرف‌های بازرگانی ایران قرار داشت.

- اینک برای جبران و اصلاح وضعیت موجود و جلب اطمینان مجدد فروشندگان خارجی حداقل در مورد واردات اقلام حیاتی مانند دارو، لازم است نه تنها پرداخت‌های معوقه موجود که برخی نزدیک به یک سال است که از زمان سررسید آنها سپری گردیده هر چه سریع‌تر انجام و تسویه گردد، بلکه اعتبارات

□ در صورتی که در آینده برحسب ضرورت یا پیروی از سیاست‌های تعدیل اقتصادی، تصمیم بر کاهش سوبسید داروهای مصرفی کشور باشد بهتر این است که این کاهش بیشتر شامل داروهای تولید داخل گردد.

- گشایش شده ظرف ماه‌های اخیر اعم از تایید شده یا تایید نشده نیز که عمدتاً اقلام حیاتی و مهمی از داروها را شامل می‌شود در سررسیدهای مربوطه پرداخت گردد تا وقفه‌ای در تدارک اقلام مورد سفارش که معمولاً بامحدودیت موجودی مواجه‌اند بوجود نیامده و مهمتر از آن اعتبار بانکی کشور بیش از این به خطر نیفتد. نکته دیگری که ذکر آن در اینجا خالی از فایده نیست اینست که متأسفانه کمبودهای حاصله ظرف ماههای اخیر که شاید در طول سال‌های پس از انقلاب حتی در زمان جنگ تحمیلی بی‌سابقه باشد برخی از مسئولین و دست‌اندرکاران را بدون در نظر گرفتن

واقعیت‌های موجود نسبت به ادامه طرح ژنریک و عوامل و زمینه‌های اجرایی آن دچار شک و تردید نموده و گاه و بیگاه زمزمه‌هایی مبنی بر ضرورت تجدیدنظر در آن به گوش می‌رسد در حالی که به تصدیق تماس اهل فن و صاحب‌نظران بی‌غرض، یکی از برنامه‌های موفق در بعد از انقلاب اسلامی که علیرغم پاره‌ای کاستی‌ها، دست‌آوردهای باارزشی را به همراه داشته همین طرح بوده که به مدد تلاش بی‌وقفه و خستگی‌ناپذیر گروهی از داروسازان و مدیران دلسوز و علاقمند که هدفی جز خدمت به نظام مقدس جمهوری اسلامی نداشته‌اند تا امروز دوام یافته و ضرورت ادامه آن همچنان احساس می‌گردد که در صورت لزوم می‌توان نسبت به رفع نقائص و اصلاح نقاط ضعف و تقویت هرچه بیشتر آن همت گماشت.

در این میان آنهایی که با استناد به واگذاری واردات برخی از کالاها به بخش‌های غیردولتی در اثر سیاست‌های آزادسازی که ممکن است در مواردی منجر به رفع کمبود گردیده؛ معتقدند واگذاری واردات دارو نیز همین نتیجه را به دنبال خواهد داشت قطعاً از تفاوت‌های اساسی دارو با سایر کالاها غفلت می‌ورزند زیرا دارو به لحاظ حساسیت بالا و ویژگی‌های منحصر به فردی که دارد بایستی در محدوده‌ای خاص و با اعمال نظارت و کنترل‌های شدید همراه با احساس مسئولیت، تعهد و تخصص کافی فارغ از شیوه‌های رایج سیستم تجارت آزاد و به دور از منفعت‌طلبی‌های حاکم بر آن صورت پذیرد تا از هرگونه اشتباه و خطایی مصون باشد. به علاوه فعالیت در این زمینه تابع ضوابط و محدودیت‌های ویژه‌ای است از قبیل لزوم تبعیت کامل از استانداردهای بین‌المللی، ضرورت تایید کیفی نمونه دارو قبل از ورود، دارا بودن بسته‌بندی مناسب و متعارف، محدودیت منابع سازنده، لزوم اخذ

مجوزهای مخصوص که معمولاً مستلزم صرف وقت بیشتری می‌باشد، تاریخ مصرف مشخص و محدود که در صورت عدم مصرف به موقع غیرقابل مصرف خواهد گردید، کنترل قیمت مصرف‌کننده، محدودیت مراکز توزیع دارو و مواردی از این دست که همه اینها انگیزه صاحبان سرمایه را که طبیعتاً بر سودآوری هرچه بیشتر از تجارت خویش چشم دوخته‌اند در سرمایه‌گذاری در این مسیر به حداقل کاهش می‌دهد.

از سوی دیگر ارائه پیشنهاداتی نظیر واگذاری واردات دارو از وزارت بهداشت به سایر سازمان‌ها به منظور رها شدن از بار مسئولیت سنگین محوله و یا توجیهاتی از این قبیل که چون وزارت بهداشت خود مصرف‌کننده دارو می‌باشد بنابراین بایستی تهیه آن را نیز به عهده داشته باشد تا بتواند در صورت لزوم با سازمان مربوطه برخورد نماید، توجیه قابل قبولی به نظر نمی‌رسد زیرا اولاً به صرف دشواری و سنگینی کاری نمی‌توان از زیر بار مسئولیت آن‌شانه خالی نمود، ثانیاً قسمت عمده دارو توسط سایر سازمان‌ها و افراد مختلف جامعه به مصرف می‌رسد و در واقع وزارت بهداشت نیز مانند بقیه یکی از مصرف‌کنندگان دارو می‌باشد، ضمن اینکه مصرف یک کالا منافاتی با تهیه آن ندارد و برعکس موجب توجه و دقت نظر بیشتر خواهد گردید، رابعاً همانگونه که گفته شد واردات دارو نیاز به شناخت، تجربه و تخصص کافی و لازم دارد که قطعاً از عهده اهل آن ساخته خواهد بود.

در خاتمه امید است با درک شرایط موجود و بهره‌گیری از تجربیات گرانبهای ۱۵ ساله پس از انقلاب با انتخاب و اتخاذ بهترین روش‌های ممکن با در نظر گرفتن امکانات حاضر بتوان در جهت جلب رضای خالق و تأمین هرچه بیشتر آسایش خلق، راه پرفراز و نشیب گذشته را هموار نمود.